

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора економічних наук, професора,
професора кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету
Августина Руслана Ростиславовича
на дисертаційну роботу Мацика Володимира Олександровича на тему
«Модернізація публічної політики в сфері охорони здоров'я»
подану на здобуття
ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»**

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Обрана тема дисертації «Модернізація публічної політики в сфері охорони здоров'я» і проведене дослідження Мациком Володимиром Олександровичем відповідає викликам і потребам сталого розвитку, національної безпеки в частині створення здорового суспільства, збереження та примноження людського потенціалу за рахунок створення спроможної системи охорони здоров'я. Збереження здоров'я населення в умовах посилення безпекових викликів та загроз шляхом надання якісних медичних послуг, забезпечення стійкості та збалансованого розвитку, національної системи охорони здоров'я, інноватизації форм та методів надання якісних медичних послуг є важливим завданням публічної політики. Тому актуальність теми не викликає сумнівів. Більше того, мета дослідження, завдання, які поставлено та вирішено в дисертації Мацика В.О. корелюються зі стратегічними пріоритетами Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року, цілями цифрового розвитку Стратегії цифрового розвитку України «Україна 2030Е», Державною стратегією регіонального розвитку України на 2021-2027 роки.

Дисертація пов'язана з науково-дослідними роботами Західноукраїнського національного університету: «Механізм активізації бізнес-середовища як суб'єкта трансформації міст України на засадах сталого розвитку та впровадження смарт-технологій» (номер державної реєстрації 0119U101365), в рамках якої обґрунтовано механізм використання смарт-технологій на ринку

медичних послуг; «Формування медико-прикладного інструментарію управління розвитком закладів охорони здоров'я в умовах війни та повоєнного відновлення» (державний реєстраційний номер 0123U101891), в якій обґрунтовано особливості використання програмних механізмів повоєнного відновлення сфери охорони здоров'я національної економіки; «Аналіз фінансової спроможності територіальної громади для побудови системи цивільного захисту населення» (державний реєстраційний номер 0121U114004), в якій запропоновано алгоритм розрахунку показників результативності реалізації цивільного захисту та збереження здоров'я населення територіальної громади; «Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування» (державний реєстраційний номер 0188U003181), в якій запропоновано механізм впровадження валеологічних підходів до реалізації публічної політики в сфері охорони здоров'я; «Менеджмент та публічне управління в умовах трансформацій» (державний реєстраційний номер 0123U103562), в якій обґрунтовано стратегічні вектори управління сферою охорони здоров'я; «Конкурентне позиціонування закладу охорони здоров'я на ринку медичних послуг» (державний реєстраційний номер 0123U104127), в якій запропоновано використання маркетингового інструментарію позиціонування закладу охорони здоров'я на ринку медичних послуг.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи. Отримані в процесі наукового дослідження Мациком Володимиром висновки та рекомендації є належним чином обґрунтованими та достовірними, оскільки базуються на опрацюванні значного обсягу статистичного, аналітичного матеріалу, нормативно-правових актів, монографічного матеріалу вітчизняних та зарубіжних наукових публікацій. Обґрунтованість висновків забезпечується обраними науковими підходами та методами дослідження. Зокрема використання автором системного, процесного, функціонального, синергетичного та інноваційного підходів до дослідження низки загальнонаукових і конкретних методів, серед яких методи статистичного, кластерного, порівняльного, структурно-морфологічного, економіко-математичного, рейтингового, експертного аналізу, методів прикладної

економіки, які дозволили розкрити сутнісні детермінанти, організаційно-економічний механізм реалізації та напрями модернізації публічної політики у сфері охорони здоров'я національної економіки. Отримані результати характеризуються науковою новизною та знайшли впровадження в роботі публічних інститутів на макроекономічному та регіональному рівнях управління економікою України.

Структура та зміст основних положень дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Мацика Володимира Олександровича має логічну структуру, зміст роботи відповідає окресленим завданням. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 170 найменувань, 5 додатків. Робота містить три розділи: 1) «Теоретико-методологічні та інституційні детермінанти публічної політики в сфері охорони здоров'я національної економіки»; 2) «Аналіз механізму реалізації публічної політики в сфері охорони здоров'я національної економіки»; 3) «Напрями модернізації публічної політики в сфері охорони здоров'я національної економіки».

В роботі автором значну увагу приділено поглибленню наукових детермінант, побудові архітекτονіки публічної політики в сфері охорони здоров'я національної економіки, вдосконаленню інституційного супроводу, організаційно-економічного механізму, інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації важелів публічної політики охорони здоров'я економіки України. Особливий акцент в роботі поставлено на доктринальних засадах модернізації публічної політики в сфері охорони здоров'я національної економіки, які базуються на: превентивному підході до реалізації публічної політики, адаптації до європейських норм та стандартів надання медичних послуг, розвитку системи громадського здоров'я, запровадження міжнародних стандартів якості надання медичних послуг, якісному ресурсному забезпеченні, удосконаленні інструментарію організаційно-економічного механізму управління охороною здоров'я України, розвитку медичного туризму, міжсекторного партнерства, цифровізації системи охорони здоров'я.

Наукова новизна результатів дослідження. Проведене дослідження дозволило отримати певні наукові результати, висновки та узагальнення, серед яких на особливу увагу заслуговують пункти наукової новизни, що стосуються:

- розробленої доктрини модернізації публічної політики, в основі якої покладено: еталонну модель організації управлінських процесів; теоретичну, емпіричну, логічну підсистему; інноваційні підходи до управління сферою охорони здоров'я, які передбачають використання концепції «єдиного здоров'я», валеології, «розумного здоров'я», цифрової медицини, «антиейдж медицини», концепції персоналізованої, прогнозованої, профілактичної, партисипативної та психокогнітивної медицини (п.3.1);

- верифікованих сутнісних детермінант системи охорони з позицій чинників збереження та примноження потенціалу здоров'я в розрізі розробленої моделі здоров'я, яка повинна включати фізичне, психологічне, соціальне, духовне здоров'я, детермінанти здорового способу життя, чинники, які впливають на його складові, індикатори дослідження стану безпеки здоров'я, що сприятиме побудові стійкої системи охорони здоров'я (с.54-57);

- поглиблених організаційно-методичних підходів до формування інформаційно-аналітичного підґрунтя для оцінювання результативності публічної політики охорони здоров'я шляхом розрахунку інтегрального показника макроекономічної результативності за моделлю середнь-геометричного зважування інтегральних індексів, що відображають управлінську ефективність, ноосферизацію, інноватизацію форм та методів управління, цифровізацію; моніторингу стану здоров'я на основі показників біологічного, популяційного здоров'я; демографічних показників; рівня захворюваності; показників цифрової мапи здоров'я та профілів здоров'я, в основі яких є ступінь задоволення населення станом здоров'я, якість надання медичних послуг; індексів здоров'я та безпеки здоров'я, результати якого мають створювати інформаційне підґрунтя для вироблення та реалізації рішень в управлінні охороною здоров'я (п.2.1, 2.2);

- обґрунтованих напрямів вдосконалення інституційного забезпечення

публічної політики у сфері охорони здоров'я, що представлені у вигляді рівневої моделі з цільовою підсистемою, сукупністю формальних та неформальних інститутів, етапами трансформації та архітектонікою реалізації на наднаціональному, національному, макроструктурному, регіональному, локальному та особистісному рівнях (с.103-107);

- напрацьованих підходів до вдосконалення інструментарію публічної політики, її ресурсного забезпечення в частині реалізації превентивних заходів в системі управління сферою охорони здоров'я (створення велохабів, підтримки моделі здорового харчування, перегляду мінімального споживчого бюджету для підтримки фізичного здоров'я населення України), розвитку державно-приватного партнерства та територіального співробітництва, програмних та цифрових інструментів підтримки громадського здоров'я, розвитку медичного туризму (с.123-130, с.191-192, с.226-227);

- обґрунтованих векторів модернізації публічної політики в сфері охорони здоров'я України та їх цілереалізуючих систем, що включають: побудову ефективної системи інституційного забезпечення; удосконалення організаційно-економічного механізму реалізації публічної політики; адаптацію до європейських норм та стандартів в сфері охорони здоров'я; впровадження міжнародних стандартів якості медичної допомоги ISO та золотого стандарту JCI; розвиток електронної системи охорони здоров'я; підвищення якості ресурсного забезпечення закладів охорони здоров'я; диференціацію джерел інвестування у відновлення та модернізацію медичної інфраструктури; створення конкурентоспроможної мережі закладів охорони здоров'я; адаптацію до викликів та загроз шляхом створення безпечного та безбар'єрного середовища в закладах охорони здоров'я; розвиток ринку реабілітаційних медичних послуг; підвищення якості надання медичних послуг та медичної допомоги в умовах безпекових загроз; розвиток економіки громадського здоров'я, медичного туризму, що дозволить створити сучасну превентивну модель публічної політики охорони здоров'я, верифікувати напрями її подальшого вдосконалення з метою відновлення та створення конкурентоспроможного медичного простору

національної економіки (с.178-192);

- організаційно-наукових підходів до розвитку системи громадського здоров'я в частині використання запропонованої моделі генетичного паспорту громадянина, що повинен включати ДНК-профіль та генетичний паспорт здоров'я, який дозволить виявити схильність до різних захворювань, на основі яких складатиметься комплекс профілактичних і діагностичних заходів, що забезпечить людиноцентричний підхід в наданні медичних послуг (с.205-207).

Практичне значення результатів дослідження. Практичне значення одержаних результатів полягає у їх використанні в роботі ДСНС України, Міністерства охорони здоров'я України, Департаменту охорони здоров'я Тернопільської обласної військової державної адміністрації, Тернопільського обласного інформаційно-аналітичного центру медичної статистики, в навчальному процесі ЗУНУ.

Зокрема, пропозиції щодо прогнозування ризиків цивільного захисту населення та використання цифрових технологій в наданні послуг з охорони здоров'я персоналу, який забезпечує цивільний захист населення, використовується в діяльності Управління організації медичного забезпечення, медико-біологічного захисту та охорони праці Держаної служби надзвичайних ситуацій України (довідка № 03-14572/181 від 04.08.2023р.); підходи до оцінювання результативності реалізації стратегічних та програмних інструментів управління охороною здоров'я на регіональному рівні, покращення організаційного супроводу залучення інвестиційних ресурсів в сферу охорони здоров'я регіону використовуються в роботі Департаменту охорони здоров'я Тернопільської обласної військової державної адміністрації для вдосконалення організаційно-економічного супроводу програмно-планової роботи в сфері регіональної складової публічної політики охорони здоров'я в умовах воєнного стану (довідка № 4791/03-01 від 6.09.2023р.); напрацювання щодо інформаційно-аналітичного супроводу моніторингу стану здоров'я населення, використання інтегрованих систем медичного обслуговування населення регіону та дорожньої карти супроводу пацієнтів з хронічними захворюваннями застосовуються в

роботі КНП «Тернопільського обласного інформаційно-аналітичного центру медичної статистики» Тернопільської обласної ради (довідка № 68 від 23.10.2023р.); пропозиції щодо механізму модернізації публічної політики використані в роботі Управління медичних кадрів, освіти і науки Міністерства охорони здоров'я України при розробці стратегічної матриці розвитку сфери охорони здоров'я, прогнозування ризиків у сфері управління охорони здоров'я та використання адаптивних технологій управління нею (довідка № 22-04/30922/2-23 від 30.10.2023р.). Практичне значення отриманих результатів також підтверджується і їх використанням в навчальному процесі Західноукраїнського національного університету для поглиблення змістового наповнення програм та навчально-методичного забезпечення дисциплін: «Економічне та фінансове забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я» для підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент закладів охорони здоров'я»; «Публічна політика та врядування» для підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» (довідка № 126-26/2006 від 22.09.2023р.).

Повнота відображення наукових положень дисертаційної роботи в опублікованих автором працях. Положення, висновки та рекомендації дисертації, що містять елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 17 наукових праць обсягом 6,55 д.а. (5,32 д.а. належить особисто автору). Із них три параграфи у двох колективних монографії, 5 статей (2 з яких одноосібні) у наукових фахових виданнях, серед яких одна у міжнародному періодичному виданні, що індексується в наукометричній базі даних Scopus та 9 публікацій тез доповідей за матеріалами конференцій.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Як і будь-яке наукове дослідження, дисертаційна робота Мацика Володимира Олександровича не позбавлена певних дискусійних положень та зауважень:

1. При дослідженні системи охорони здоров'я національної економіки доцільно було б в п.2.1 дисертації більшою мірою звернути увагу на стан розвитку приватного медичного сектору в Україні та відобразити його вплив на національну економіку.

2. При аналізі організаційно-економічного механізму управління сферою охорони здоров'я (п.2.2 дисертації) автору доцільно було б звернути увагу на цінові аспекти регулювання надання медичних послуг.

3. Для вдосконалення надання медичних послуг та інтеграції національної системи охорони здоров'я в глобальне конкурентне медичне середовище автор пропонує для вітчизняних закладів охорони здоров'я сертифікацію за міжнародними стандартами JCI (Joint Commission International), що беззаперечно сприяє підвищенню культури обслуговування в закладах охорони здоров'я, гарантує безпечні умови надання медичних послуг пацієнтам і суттєво підвищує якість медичного обслуговування. Однак, автору доцільно було б обґрунтувати механізми, які можуть і повинні мотивувати вітчизняні заклади охорони здоров'я проходити акредитацію за стандартами JCI, адже стандарти JCI є найскладнішими для впровадження порівняно з іншими системами якості, що існують у світі.

4. В якості інноватизації підходів до забезпечення якості надання медичних послуг в національній економіці автор пропонує використання штучного інтелекту (с.212-213) та віртуальних лікарень (с.215-216), однак використання таких технологій потребує значного обсягу інвестицій, що в умовах воєнного стану та значного руйнування інфраструктури України є додатковим викликом і потребує уточнення механізму залучення інвестицій у розвиток цієї сфери.

5. Потребує уточнення, як використання міжмуніципального співробітництва та міжсекторного партнерства в сфері охорони здоров'я (п.3.1., с.192-193) дозволить вирішити питання фінансування та забезпечить підвищення спроможності територіальних громад у наданні якісних, доступних медичних послуг в умовах децентралізації, медичної реформи в умовах воєнного стану та повоєнного розвитку територіальних громад.

Однак дані зауваження не применшують значимості проведеного наукового дослідження та створюють підґрунтя для подальших наукових пошуків здобувача.

Загальний висновок про дисертаційну роботу. Дисертація «Модернізація публічної політики в сфері охорони здоров'я» виконана здобувачем самостійно, оформлена згідно вимог, відповідає принципам академічної доброчесності, спеціальності 051 «Економіка», характеризуються науковою новизною та вирішує важливе науково-практичне завдання, що стосується поглиблення теоретико-методологічних засад та напрацювання доктрини модернізації публічної політики в сфері охорони здоров'я національної економіки.

Дисертаційна робота «Модернізація публічної політики в сфері охорони здоров'я» є завершеним науковим дослідженням, що за структурою, змістом, оформленням та повнотою висвітлення результатів у наукових виданнях відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Мацик Володимир Олександрович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – «Економіка».

**Доктор економічних наук,
професор, професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського
національного університету**

Руслан АВГУСТИН

